

Mercè Torrents: L'educació com a projecte vital

Mercè Torrents: L'educació com a projecte vital

Qualsevol·la cosa que és feta humanament
té un cànnul (caramull) de Presència real (en referència
de G. Steiner), que poder no veure's, però que compten
i molt. L'home és i és de desigs (saber-hi
s'ignora felicitat en el desig i en el dubte) fins aleshores amb un
gran Ego, ple de satisfacció (satis-fet = ja ho fet suficient),
ple de tot el que té, no queda lloc per al desig

L'home està en la mirada, no en la realitat (Gandhi)
d'H. realment no existeix. no podem anar a visitar-lo
i menys a imitar-lo. Però és present real
ment a tot arreu a qualsevol punt. Però es fa present
a la mirada que el cerca, que el descobreix

Les idees pedagògiques de Mercè Torrents responen a plantejaments que avui ressonen amb força: el respecte a les emocions, la biografia personal com a font i finalitat de l'aprenentatge, la reflexió sobre la pràctica, la importància de la literatura i l'art en la formació humana, l'ètica de l'educador/ra... Són idees que ens conviden a aproximar-nos-hi des de la pluralitat de significacions de la seva trajectòria vital i professional

En aquesta exposició us proposem d'endinsar-nos en el seu univers a partir dels següents eixos:

Perfil biogràfic

- Etapa d'infància
- Formació acadèmica
- Ser i fer de mestre
- Intervenció en la realitat social i cultural
- Viure la naturalesa
- I encara, un temps per pensar
- L'escola de Bellesguard
 - Petita història d'una escola petita
 - Estrenar escola i anar fent Bellesguards
 - Viure i escriure la memòria col·lectiva
 - Ara és demà
 - Una escola que defineix la seva identitat
 - Ideari de l'escola
 - L'educació esdevé en el dia a dia de l'escola
 - L'educabilitat de tota persona
 - Una justa valoració de cada persona
 - Una escola per a viure i convida
 - El compromís ètic amb la realitat
- La formació a la universitat
 - Ensenyar a mestres
 - Els vincles entre la universitat i l'escola
 - Ser docent
 - Preocupar-se per les pràctiques
 - Pensar l'organització
 - Tallers: una eina per a l'aprenentatge professional
- Notes sobre una visió pedagògica

Mercè Torrents. Perfil Biogràfic

Interpretar una vida des del deixant documental i material d'una persona comporta atendre a unes constants que, des de la història s'han significat com a representatives d'una manera de ser i de fer. La biografia de Mercè Torrents l'hem interpretada des de documents personals, com ara certificats, currículums, impresos oficials... ; manuscrits sobre la seves vivències, pensaments pedagògics i de posició vital; publicacions literàries i pedagògiques; i, també, els materials col·leccionats al llarg d'una vida.

Amb aquests referents, exposem un recorregut biogràfic que parteix dels següent moments:

- Etapa d'infància
- Formació acadèmica
 - Ser i fer de mestre
- Intervenir en la realitat social i cultural
 - Viure la naturalesa
- I encara un temps per pensar

Etapa d'Infància

La Mercè no entenia gairebé res del que últimament parlaven els grans, i això que ja sabeu que era eixerida!, i, a més, tot sovint ho feien molt baix perquè els nens no ho sentissin. I si algun nen preguntava alguna cosa, rebia sempre la mateixa resposta: “És la guerra, fill! Són coses de la guerra!” I tant era que preguntessis per què el pare d'en Joan i de la Carmeta havien marxat del poble, com per què l'àvia de can Sidru plorava tan sovint, o per què no podies anar a berenar al carrer. La resposta era sempre la mateixa: “Són coses de la guerra! Ja ho entendràs quan seràs gran”.

TORRENTS, Mercè.
El Primer llibre de la Mercè.
Barcelona, Lumen, 1981. P.12

Mercè Torrents va néixer a Folgueroles l'any 1928 i va morir a Barcelona el 1999. Va passar els primers anys de la seva vida entre Folgueroles i Barcelona, la seva ciutat d'acollida. La infantesa al poble va marcar profundament la seva manera de ser i fer. Tant és així que, ja de gran, el 1981, va escriure els *Contes de la Mercè*, que ens transporten a la Catalunya rural dels anys compresos entre 1933 i 1936. Les fonts, els jocs, els oficis i, sobretot, les oques són algunes de les imatges que apareixen en els escrits. Aquests relats també ens expliquen la incomprensió dels infants envers fets com la Guerra Civil. Suggestiu és, en aquest sentit, el fragment d' *El primer llibre de la Mercè*.

Formació acadèmica

El anàlisis del YO

El anàlisis del YO es un aspecto especial de los muchos que podemos hacer a la persona humana. Procede de Freud, si bien analógicamente pueden encontrarse muchos antecedentes, y a partir de él ha seguido muchas direcciones más o menos afines.

En las clases teóricas del curso se pasó revista a lo más significativo de cada una de ellas a través de la pauta siguiente:

Esquema del psicoanálisis actual.

A.- Psicoanálisis.....	Freud.
B.- Directrices nucleares	
I.- Psicología analítica	C.G.Jung
II.- Análisis del destino	Szondi.
C.- Directrices marginales	
I.- Sociológico-culturales	
a) Sociológicas	Adler
b) Culturales	Karen Horney From Sullivan
II.- Analítico-existenciales y fenómeno antropológico	
C IIv -a) Analítico existencial	Binswanglow
b) Síntesis	Caruso
c) Transvalorativa	W. Daim
III.- Religiosa	
a) Silberer, Maeder, Jung, Daim, Szondi	
IV.- Neopsicoanálisis	Schultz-Hencke

Posteriorment, ja a l'època d'aprenentatge professional, va estudiar Magisteri (1946-1951), que complementà amb els estudis de Pedagogia (1959) i Filosofia (1977).

La formació de la personalitat -palesa en la investigació "El anàlisis del yo en la formación de la personalidad del educando"; el fet familiar -present en diferents conferències-; i el paper de la dona en el món -interés que es tradueix en escrits, en sessions de tallers o en la participació en grups del feminisme catòlic - són els temes dels seus primers treballs d'aprofundiment en el marc de la pedagogia empírica que s'estava duent a terme a la Universitat de Barcelona sota la direcció del Dr. Ancochea.

4 Es inútil tratar de hacer paz con uno mismo apañándose con todo lo que se ha hecho. Para asentarnos en la tranquilidad de nuestro ser, hemos de aprender a desapegarnos de los resultados de nuestra actividad. Hemos de desprendernos en cierta medida de los efectos que están mas allá de nuestra vigilancia y contentarnos con la buena voluntad y la obra que son las expresiones quietas de la vida interior. Hemos de contentarnos con vivir sin observar que vivimos, trabajar sin esperar una recompensa inmediata, amar sin la satis-

facción de un instante, existir sin un reconocimiento especial⁴.

T. MERTON

5 Es verdad que cometemos muchos equívocos; pero la mayor de todos es que nos sorprendemos de ellos, como si fuéramos extranjeros de jamás cometer ninguna?

MERTON

Va ser en aquest context que va entrar en contacte amb la pedagogia cristiana. Amb un recorregut que s'iniciava en els autors del catolicisme espanyol, a partir de les lectures de Guardini, va iniciar una aproximació conceptual i de sentit a la pedagogia cristiana europea que li permeté repensar els valors de la comunitat i la pertinença del subjecte en la mateixa. Afegir sobre aquest tema que, posteriorment, i partir de l'estança que realitzà a la Hochschule Kloster-Wald, va arrelar els seus pensaments en la *pedagogia de l'encontre*, corrent protagonitzada per Prohaska. Aquest fet li va possibilitar treballar les relacions entre el tu i el jo. La preocupació pel jo, i encara en la línia de pensament espiritual, la portà a conèixer la *pedagogia personalista* d'Alain així com les propostes de Merton i les possibilitats d'autoformació

Ser i fer de mestre

Mercè Torrents va iniciar l'experiència docent a Tavèrnoles -1949-1951-, per passar, posteriorment, a exercir de pedagoga i orientadora en diferents instituts - Institut Infanta Isabel de Aragón, 1968-1971 i l'Institut de Molins de Rei. 1972-1977-.

Paral·lelament, va desenvolupar la seva activitat professional en l'àmbit de la formació de mestres -a l'Escola de Magisteri Sta. Teresa de Jesús de Barcelona, 1950-1962- de pedagogs - a la Universitat de Barcelona com a ajudant de l'assignatura "Fonaments Biològics de l'Educació", 1960-1965 i, encara, de mestres -a l'Escola de Mestres de la Universitat de Vic, 1977-1998-.

Però, certament, l'acció docent a l'Escola Bellesguard com a directora i professora fou una de les activitats pedagògiques més significatives de la seva trajectòria.

Intervenir en la realitat social i cultural

Va ser formadora més enllà de les aules. Intervingué als espais de cine fòrum, a les conferències fetes primer en el marc del SEU i posteriorment amb el grup Don-na, a les activitats organitzades a Folgueroles, etc.

Cal destacar la seva clara voluntat d'intervenció en la realitat social i cultural. Moguda per un sentiment de responsabilitat social, la seva paraula, els seus escrits i la seva actitud expressaven una preocupació per l'entorn i, sobretot, per la vida de les persones que conformen una comunitat. En certa manera, doncs, amb aquestes accions reflectia la vivència personal de les lectures de Guardini, Prohaska i Merton.

Viure la naturalesa

PRESENTACIÓ

«I és quan els camins camines
que els arbres se't fan presents.»

diuen uns versos de la Montserrat Vayreda que, ja fa temps, sé de cor i em repeteixo sovint en les meves caminades.

Penso que és cert i que se't va fent més clara i evident aquesta presència, a mesura que va essent més llarga la teva caminada per la vida... En l'evocació de temps passats i de paisatges i païssos recorreguts, a mi, cada vegada se'm fa més viu el record dels arbres que els acompanyaven.

Pinedes de Les Guilleries, pomeres de Suïssa, cirerers de Praga i del Valle del Jerte, alzinars i pollancredes de Grècia, avets de la Selva Negra, palmerars del Nil, oliveres dels afores de Jerusalem, sàlzers a les riberes del Néckar, til·lers de Tübingen, xiprers de la Provença i la Toscana... tan presents com les obres d'art que, acostumen a ser el principal motiu de gairebé totes aquestes caminades!

Aquest breu recull vol ser un agrait homenatge a la presència d'aquests benèvolos i generosos éssers vivents, els més grans de tots els que poblen la terra.

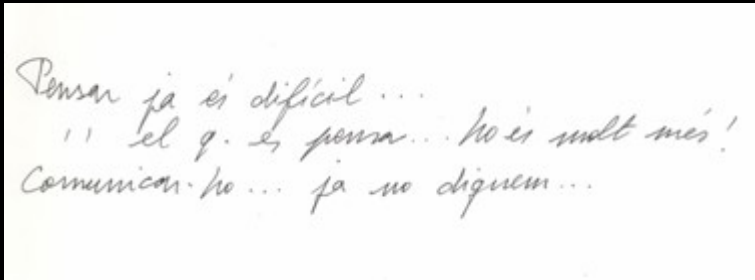
I, de pas, un admirat reconeixement als poetes, companys inestimables de tot intent d'expressar l'inefable! Ho podeu comprovar en aquest vers de Climent Forner, quintaessència de tot el sentiment que embolcalla aquestes pàgines:

«Allò que s'ha viscut es viu per sempre.»

Mercè Torrents singularitzà en el seu paisatge l'alè de la literatura romàntica escrita per Goethe o, encara més proper, Verdaguer.

El conjunt de poemes sobre l'entorn natural, les paraules de dedicades a les flors, la insistència que l'escola s'acostés a la natura i l'elaboració d'un jardí propi, amb els arbres que recolliria a *Els meus arbres*, ens conviden a pensar en aquella recerca vital que la va acompanyar al llarg de la trajectòria professional i personal. Una recerca que la va portar a viatjar cap aquelles cultures que fusionaven cultura i natura en una sola entitat.

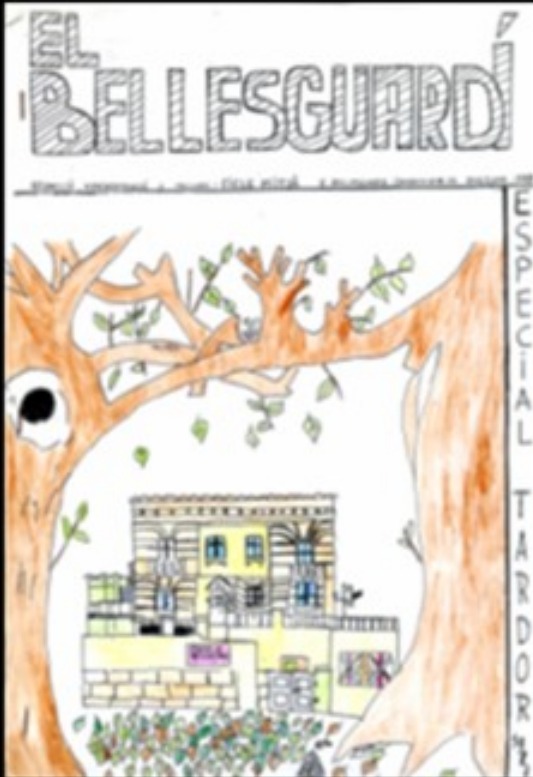
I, encara, un temps per pensar

Pensar ja és difícil ...
" El q. es pensa... ho és molt més!
Comunicar-ho... ja no diquem...

L'acció docent, la vinculació amb les activitats del territori van ser complementades amb una intensa activitat de pensar i pensar-se. En una darrera lliçó magistral que quedà oberta escrivia: "Mai no se'n sap prou! Però sempre i a tot arreu se'n pot aprendre!" Aquestes línies manifesten la constant preocupació per trobar un temps per pensar. Per robar un temps per pensar, si calia. El jo, el tu, l'altre que havia estudiat acadèmicament i sobre els quals havia investigat professionalment eren ara, doncs, motiu d'un pensar obert, d'un pensar que abraçava el conjunt del saber i que, sense voler recloure's en un petit espai, reclamava horitzons amplis. Uns horitzons que, tal vegada, són els que va albirar en les darreres activitats intel·lectuals que dugué a terme tot escoltant Pannikar, tot resant en les esglésies, tot meditant en el temple budista.

L'escola Bellesguard

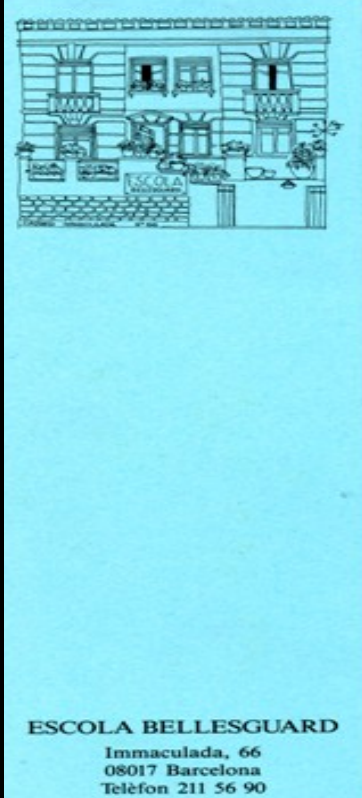
L'escola es configura a través de la vida quotidiana. En certs moments, però, s'atura per pensar-se des de la projecció, des de la reflexió, des de la introspecció. En algunes ocasions, com succeeix en l'Escola Bellesguard, aquests pensament s'han deixat escrits. Fet que ens permet la representació de l'escola des de la seva pròpia veu,

En aquest cas, la veu de l'escola ens invita a pensar en:

- La Petita història d'una escola petita
- L'ideari de l'escola

Tot llarg camí comença per un primer pas i tota realitat és precedida per un somni.. Mercè Torrents. 1995

Petita història d'una escola petita

Nosaltres creiem en centres a escala humana, infantils i primària a l'altura de la infància; secundària a l'amplada de l'adolescència; batxillerats i professionals a l'empenta de la joventut.

Mercè Torrents. 1995

- *Estrenar escola i anar fent Bellesguards*
- *Viure i escriure la memòria col·lectiva*
- *Ara és demà*
- *Una escola que defineix la seva identitat*

*Fer escola és un afer de consciència,
és somiar,
aprendre,
fruir,
en una paraula, viure una apassionant experiència.*

Mercè Torrents i M. Carme Torrents, 1991

Estrenar escola i anar fent Bellesguards

Nascuda l'any 1970,
sóc petita però aguanto...
I segueixo fidel:

al meu **objectiu**:

*«A l'escola ens
proposem fer homes
bons, si els fem forts
millor i si ens surten
savis encara millor».*

DR. ESTALELLA

al meu **tarannà**:

*«Cal no abandonar
mai la tasca
ni l'esperança».*

POMPEU FABRA

a la meva **convicció**:

*«El Bellesguard
és una escola petita
que es fa gran
en la vida i obra
de tots els bellesguards».*

Any 1970

El país estrena Llei d' Educació. En un petit racó del país, uns pocs mestres i uns quants nens estrenem escola.

Temps ha -potser des de sempre - l'havíem somiada: oberta, acollidora, on cadascú sigui cadascú, engrescadora com la vida mateixa!

Quin nom li posarem? BELLESGUARD és el nom que, al rei català Martí l' Humà, li inspirà aquest indret al peu del Tibidabo, amb la ciutat de Barcelona als seus peus, i la Mediterrània a l' Horitzó... Potser aquest nom ens ajudarà a que, tots els que hi treballem, petits i grans, anem fent "BELLESGUARDS"... I si l'esguard és, com diuen, l'espill de l'ànima... quin repte més apassionant!

APA, APA

Apa, apa a caminar
cada cop un pas, cada cop un pas.
Apa, apa a caminar
cada cop un pas, lluny arribaràs.

Baixa, baixa que baixaràs
cada cop més baix, cada cop més baix.
Baixa, baixa que baixaràs
cada cop més baix, i a terra arribaràs.

Puja, puja que pujaràs
cada cop més alt, cada cop més alt.
Puja, puja que pujaràs
cada cop més alt, i a dalt arribaràs.

Roda, roda que rodaràs
seguint el compàs, seguint el compàs.
Roda, roda que rodaràs
seguint el compàs, no et marejaràs.

Salta, salta que saltaràs
cada cop més fort, cada cop més fort.
Salta, salta que saltaràs
cada cop més fort, molt fort et faràs.

Dança, dança que dançaràs
tot donant el braç, tot donant el braç.
Dança, dança que dançaràs
tot donant el braç, amics et faràs.

Calma't, calma't que et calmaràs
dels peus fins al cap, dels peus fins al cap.
Calma't, calma't que et calmaràs
dels peus fins al cap, i t'adormiràs. (molt reposaràs).

Bercè Torrents

ESCOLA BELLESGUARD - Curs 1978-1979-

Anys 1971, 1972, 1973, 1974, 1975

L'anem estrenant cursos i activitats significatives: la casa i l'hort de Parets, l' Amic Invisible, el Concert de Nadal, els Jocs Florals, les Convivències, els viatges d'estudi... I entre estrena i estrena, anem escrivint pàgines de vida escolar.

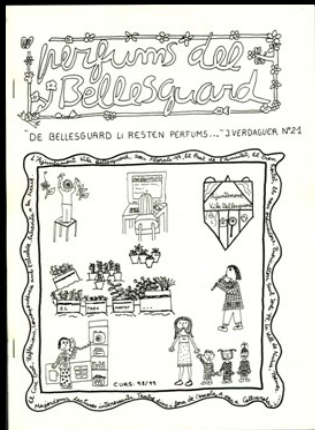
Any 1976

Estrenem història. Surt del Bellesguard la primera promoció d'alumnes. Des d'ara, tindrem antics alumnes, antics Bellesguards.

Anys 1977, 1978, 1979

L'escola no és un torre d'ivori i sofreix el vaivé de la societat en què està immersa. Són temps de canvis sobtats, de crisis, de modes, de moviments pendulars. És decisiu l'equip de mestres. Cada vegada més convençuts de que fer escola és obra de tots.

Viure i escriure la memòria col·lectiva

Any 1980

La petita història de la petita escola està en marxa! Els pares s'han fet seva l'Escola, vetllen per la seva Escola.

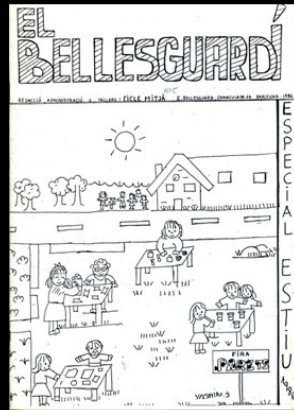
Any 1982

Estrenem "Carnet de Notes" i obtenim una bona qualificació. Estrenem "opinió pública" i ens és favorable. El seu deure de servei públic l'ha vingut acomplint des de la seva creació.

Any 1985

L'Escola Bellesguard, una escola petita, sí. Però que es fa gran per la vida i l'obra de cada un dels seus alumnes i dels seus antics alumnes. I també dels seus mestres i dels seus antics mestres. I això és el que importa!

Any 1988

Tenim divuit anys ja! Majoria d'edat. Les revistes que hem anat editant -Perfums del Bellesguard-; El Bellesguardà; El Bellesguardàs-, fan un bon gruix i un bon goig! Les seves pàgines guarden bona part de la memòria col·lectiva. N'han sortit també dos llibres: Aprendre a ensenyar a aprendre i L'escola sobre mínims.

Ara és demà

Tarda del 19 de febrer de 1989

Estimats Antics Bellesguards!

No fa ni 48 hores de la nostra Trobada, plena a vessar estava la nostra petita escola, el vespre del divendres 17! Plena de joventut, d'alegria, de petons i abraçades (...) Ple d'anades i vingudes amunt i avall, del Cau als Cims i de les Roselles als Avets, constantment interrompudes per "us enrecordeu quan aquí...? O bé "i aquell dia que vàrem", que provocaven sorolloses rialles a tot l'auditori.

L'escola era, sobretot, plena a vessar d'amistat.

...I la història continua i s'obre al futur. Perquè en educació, potser més que en qualsevol altra activitat humana, és ben cert l'afirmació del poeta: "Ara és demà".

L' escola Bellesguard va tancar les seves portes l'any....., però els seus perfums perduren en la memòria.

Una escola que defineix la seva identitat

Proposem de donar cabuda a l'escola que es consideri viva, un temps per l'aprenentatge del descans, del silenci, del relax, de la distensió.

Mercè Torrents i M. Carme Torrents, 1991.

L'escola, vista com una comunitat de gent que conviu en l'espai i en el temps, amb uns rols socials ben determinats, té necessitat de trobar el sentit primer de la festa, de les festes arcaiques on poder aconseguir una mutació social, un canvi de ritme, una transposició de rols i jerarquies. Té dret a donar-se el privilegi de viure moments de distensió que contrarestin les tensions, moments de lleure que desplacin els del treball. Així mateix, té la necessitat de crear uns ritus, unes tradicions, unes festes que vagin modelant un tarannà, una manera de fer, és a dir, que li vagin confegint una identitat pròpia, que vagin fent escola.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó,
1991

UN BAGUL DE SOMNIS

Un cel ple d'estels,
un bosc curull de follets,
cançons de bressol,
cascavells al cor.

Això és el Nadal
per a tots els Bellesguards:
un bagul de somnis
per petits i grans.

LLOC: Teatre de La Salle - Bonanova
DIA: Dilluns 19 de desembre de 1994
HORA: 7 de la tarda

NADAL - 1994

ESCOLA
BELLESGUARD

Ideari de l'escola

Porteu les ganes de fer-vos grans, d'aprendre cada dia a construir-vos una bona vida, de fer amics, d'ensenyar-nos el que heu après i aprendre dels altres el què encara no sabeu, no us costarà gens...

Mercè Torrents, 1986.

Principis educatius:

- L'educació esdevé en el dia a dia de l'escola
- L'educabilitat de tota persona
- Una justa valoració de cada persona
- Una escola per a viure i conviure
- El compromís ètic amb la realitat

Ens atrau l'aventura i el risc, ens mou la curiositat i l'emoció, ens commou la bellesa i la bondat de les coses i, sobretot, de les persones.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó, 1991.

L'educació esdevé en el dia a dia de l'escola

Què demanaries a la teva nova escola per trobar-t'hi a gust? Què demanaries als teus futurs companys? I als professors?

Què estàs disposat a aportar tu a la teva classe, a la teva Escola? Com sempre, escoltar als infants és molt allixonador.

Mercè Torrents, 1995.

QUIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT DEL PLA ANUAL DEL CENTRE

- 1.- Horari general del centre.
- 2.- Activitats de l'àmbit escolar de caràcter especial.
 - 2.1. Festes.
 - 2.2. Tallers.
 - 2.3. Sortides.
 - 2.4. Colònies.
- 3.- Activitats complementàries i extraescolars.
 - 3.1. Esports.
 - 3.2. Festes.
 - 3.3. Menjador.
 - 3.4. Activitats per a pares.
 - 3.5. Biblioteca.
 - 3.6. Altres activitats.
- 4.- Calendari de les reunions dels òrgans de govern, de les reunions de coordinació i de les sessions d'avaluació.
 - 4.1. Calendari general.
 - 4.2. Calendari de les reunions del Consell Escolar.
 - 4.3. Calendari de les reunions del Claustre de professors.
 - 4.4. Calendari de les reunions de cicle.
 - 4.5. Calendari de les reunions del Consell d'Alumnes.
 - 4.6. Horari de dedicació exclusiva dels mestres.
 - 4.7. Horari de dedicació de l'APA en el centre.
 - 4.8. Sessions d'avaluació.
- 5.- Entrevistes dels professors amb els pares dels alumnes.
 - 5.1. Calendari de reunions de classe a principi de curs.
 - 5.2. Parvulari.
 - 5.3. Cicle Inicial.
 - 5.4. Programa d'increment a l'acció tutorial.
- 6.- Altres.
 - 6.1. Organigrama del Consell Escolar.
 - 6.2. Organigrama del Claustre de professors.
 - 6.3. Organigrama del Consell d'Alumnes.
 - 6.4. Organigrama de l'APA.

L'educabilitat de tota persona

Aquesta idea bàsica la trobem bellament i concisa expressada en la dita de Pompeu Fabra: "Cal no abandonar mai la tasca ni l'esperança".

Potser té raó la saviesa popular amb la dita de la por guarda la vinya. Però no serà mai la por la que faci créixer. Plantar i fer créixer la vinya necessitarà sempre de confiança, que és el contrari de la por. Confiança en el futur, i en nosaltres i en els altres. I caldrà també confiança en la feina. Constància d'un dia i un altre dia, d'any rera any. I l'educació, s'ha dit sempre amb raó, té molt a veure amb el conreu.

Si abans hem adobat el terreny, en el després podem assaborir-ne els fruits.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó, 1991.

L'aprenentatge juga el paper mediador entre el procés d'ensenyar i el procés d'instruir-se. I sense aquest mediador, el segon procés no és dóna i el primer no té cap sentit, ni cap valor. Convé que els mestres no ho oblidem, ataliats a ensenyar... coses.

Mercè Torrents, 1988.

Una justa valoració de cada persona

Vàrem optar pel clar i honest objectiu educatiu, proclamat pel Dr. Josep Estadella: "A l'escola ens proposem fer homes bons, si els fem forts millor, i si ens surten savis encara millor".

L'escola, un espai i un temps per créixer humanament al màxim, un lloc de trobada entre persones, on s'utilitzen uns recursos de tota mena i s'ajuden a assolir cotes màximes de realització personal. Cal donar temps al temps; integrar contraris; valorar la diversitat; respectar la identitat de cada ú; protegir ecosistemes petits o grans, i sobretot avançar, evolucionar.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó, 1991.

S'aprèn vivint experiències

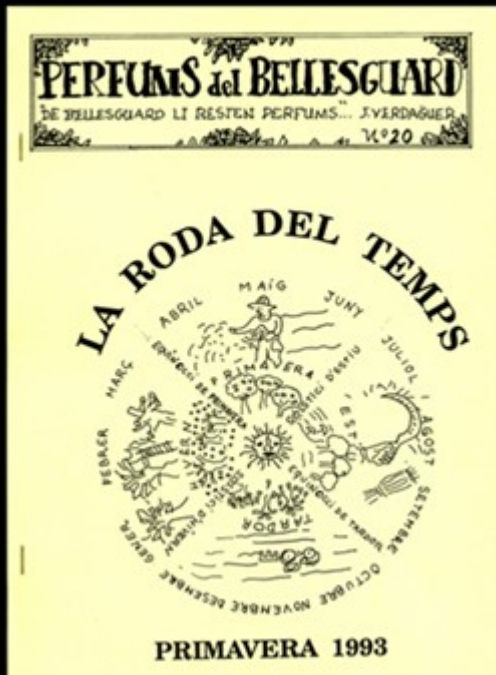
El mestre ha d'ensenyar a aprendre.

Mercè Torrents, 1988.

Qualsevol mestre preocupat per l'ensenyament actiu convindrà amb nosaltres que és sobretot a través de l'ensenyament empíric que l'alumne assoleix un aprenentatge més significatiu. D'una banda, aquest ensenyament li desperta curiositat i ganes d'entendre i de l'altra va afaçonant unes actituds que l'ajudaran a adquirir uns progressius coneixements globals del món que l'envolta. Aquesta convicció és la que porta els mestres a fer sortides per tal d'estudiar les coses in situ i a provocar a l'aula aquells experiments i treballs pràctics que s'hi poden realitzar.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó, 1991

Una escola per a viure i conviure

El Bellesguard és una Escola petita, que es fa gran en la vida i obra de tots els seus Bellesguards.

Reivindiquem el dret a viure el temps en la vessant cíclica: aquell temps que passa, però torna, retorna. Reclamem, doncs, aquelles celebracions, aquelles commemoracions i aniversaris en les quals ens retrobem amb els altres i, sobretot, amb nosaltres mateixos. Un nosaltres, suma i síntesi del que hem anant essent precisament al llarg del temps, amb el concurs del temps: algú que es va fent més ell, més gran, més madur, més savi, més autònom, més treballat i més festejat, en una paraula, un ésser més viscut. Fem del calendari escolar un calendari vital i, per aconseguir-ho, recuperem el profund sentit de la festa, la confiança alegre, com l'anomenaven els grecs.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme Torrents Buxó, 1991

El compromís ètic amb la realitat

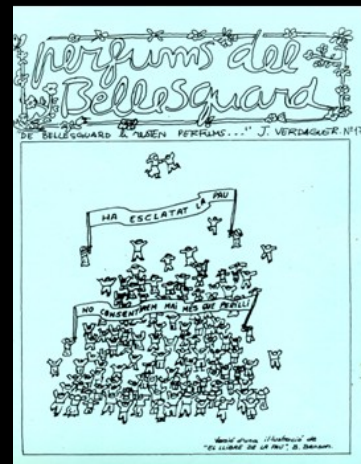

En la vida de totes les institucions el moment present, l' avui, és conseqüència d'un passat, fruit de l'ahir, i a la vegada, treball per a un futur, llavor per al demà.

Mercè Torrents, 1997.

L' escola ha de donar cabuda al silenci, però també al pensar que permet projectar, comprovar, somiar, qüestionar-se, fer balanç... I l'hora d'ètica és una esclatxa oportuna que permetrà assaborir un temps menys programat que els habituals, que deixa entrar i respirar aires nous, dins el clima massa acadèmic de les nostres escoles. El nostre concepte d'Ètica va molt més pel camí d'una reflexió ètica, ben lligada a la realitat i gens allunyada de l'acció.

Mercè Torrents Bertrana i M.Carme
Torrents Buxó, 1991.

La formació a la Universitat

En un moment de construcció de la Universitat de Vic, Mercè Torrents deixà la seva petja en els estudis de la Facultat d'Educació. Valorar el ressò dels seus ensenyaments ens aproxima a una manera de viure i ser docent a la universitat que ens permet pensar l'educació dels educadors i de les educadores amb una nova clau.

El ressò l'hem recopilat aquí a partir dels següents centres d'atenció:

- Ensenyar a mestres
- Els vincles entre la universitat i l'escola
- Ser docent
- Preocupar-se per les pràctiques
- Pensar l'organització
- Tallers: una eina per a l'aprenentatge professional

ESBOÇO UNIVERSITÀRIA BALMES - VIC

Cognoms **TORRENTS BORTIANA** Nom **Mercè**
 Data: 23/06/47
 Data d'ingrés: 06/06/67

Domicili **Ayuda, 109, 08100, Palau de Bessières** Tel. **2155291**
 N° d'Alumne S.O.E. _____
 N° Col·legiat S.O. _____
 N° Col·legiat S.D. _____

Carer de domicili _____ Tel. _____
 N° Col·legiat S.D. _____

Data naixement **8-VIII-48** Nacional de **Falgueres** Prov. **Barcelona**
BARRA DE L'ESCOLA

Estat: **Solista** Nombre de fills _____
 Data _____
 Molló _____

Nom i cognoms del cònjuge _____
 Data _____
 Molló _____

Professió: _____
 Nom i domicili on treballa _____
 Molló _____

Estudi realitzat	Data	Lloc	Títol	Tema o a treballar	Assessor	Particip.	Carrecs.	Logros
Magisteri	1967	Barcelona						
Mag. (Anteq. Filol.)	1979	Barcelona	Magisteri	"El mestratge i l'ensenyament"	Universitat de Barcelona, Tècn. i Ciènc. Educ. i Psicol. i Ciènc. de l'Educació	BARCELONA	Mag. Educ.	

Activitat pedagògica	Lloc	Data	Títol	Lloc on ha treballat, nom	Assessor	Carrecs.
Realització d'un taller			"El mestratge i l'ensenyament"	Universitat de Barcelona, Tècn. i Ciènc. Educ. i Psicol. i Ciènc. de l'Educació	BARCELONA	Mag. Educ.
Activitat d'atenció	Magisteri				BARCELONA	Magisteri

HISTÒRIA EN EL PROPÍ CENTRE						
Anys realitzats	Carrecs.	Nº classes	Assignatures i hores	Nº alumnes	Altres feines encarregades	Observacions
1971-72	Professora	2	Biologia de			
1971-73	Professora	4	Biologia de			
1971-74	Professora	6	Biologia de			
1971-75	Professora	4	Biologia de			
1971-76	Professora	4	Biologia de			
1972-73	Professora	6	Biologia de			
1973-74	Professora	6	Biologia de			
1974-75	Professora	6	Biologia de			
1975-76	Professora	5	Biologia de			

Ensenyar a mestres

Fa anys, a Alemanya, en vaig descobrir un amb una llegenda que vaig meva:

*“Fes com el rellotge de sol:
No comptis les hores de dol”*

I em vaig dir que, si no les has de comptar, tampoc les has de contar.

Doncs això, contar les hores de llum que no de dol és el que vaig demanar a la gent de Pràctiques: Què has trobat, a l'escola, que més t'ha agradat?

La tasca com a professora de formació inicial és, com va assenyalar Maria Lluïsa Rodríguez Moreno, l'esforç d'una educadora per ensenyar a passar a l'altra cara del mirall, des d'on poder veure l'escola amb la mirada naïf del mestre/alumne o de l'alumne/mestre.

Mercè Torrents, Els mestres i els rellotges de sol

Els vincles entre la universitat i l'escola

3

EXPERIENCIA:

No se aprende a distancia

no es un como si - sucedáneo

no se improvisa

Les classes a l'Escola Universitària de Mestres Balms tenen com a fonament l'experiència acumulada a l'escola "Bellesguard" en el sentit de convertir l'escola en una petita comunitat, en l'aprofundiment de cada petita experiència escolar per a fer-ne una lliçó pedagògica.

Ser docent

És evident que aquesta distribució del temps va totalment lligada amb la *participació* en l'esforç i la reflexió de tots els membres d'una classe: un temps per parlar i un temps per escoltar, un temps per preguntar i un per respondre i la major o menor possibilitat de fer totes aquestes accions, tant el mestre com els alumnes.

Un nombre important d'alumnes que Mercè Torrents va tenir, esdevingueren amitats duradores. No es pot dir sempre. Implica unes qualitats que amagava darrera d'algun cop d'efecte i d'alguna excentricitat que d'altres joves alumnes no acabaven d'entendre.

En qualsevol cas, la seva manera d'estar a les aules relliga amb la concepció de la pedagogia de l'encontre que defensava Mercè Torrents. Una pedagogia que implicava prendre's un temps per pensar i per madurar les idees, per tenir una actitud d'escolta i de parla i per atendre a les preguntes i interpel·lacions de l'alumnat.

Preocupar-se per les pràctiques

Lliçó inaugural

Començaré per la pràctica. Si considerem la formació del mestre com una formació professional específica, trobarem just que la pràctica escolar hi tingui un paper decisiu. Una pràctica que provoqui en els estudiants l'anàlisi de la realitat educativa, el coneixement de la relació de l'escola amb la societat, l'adquisició d'habilitats i de recursos de tota mena que els introdueixin a l'exercici de la professió.

Reflexió sobre la pràctica i pràctica de la reflexió

MERCÈ TORRENTS

El significat profund de les pràctiques dels mestres novells va ser una de les preocupacions centrals de Mercè Torrents al llarg de tota la seva trajectòria a l'Escola Universitària de Mestres "Balmes".

La necessitat de pensar simultàniament pensament i acció -idea que heretà de l'idealisme alemany a través de les lectures de Goethe - la va portar a defensar un model universitari que es fonamentava en la realitat projectava vers la mateixa realitat.

Pensar l'organització

Dels tres camps que proposen per a ser avaluats, docència, investigació i gestió de serveis universitaris, aquest últim és només anomenat.

En canvi jo el veig com el més fort i original.

Mercè Torrents, *Prèvies*

La pedagogia de Mercè Torrents sempre va tenir el seu centre neuràlgic en el fet que l'acció educadora serveix a persones i no a sistemes o burocràcies. És per això que s'especialitzà en l'organització escolar, encara que sembli paradoxal.

Tallers: una eina per a l'aprenentatge professional

EL 9 NOU • Dimarts, 8 de juny de 1982

notícies 9

VIC

Trobada dels dimarts a l'E. U. Balmes

Amb l'objectiu general de «crear un àmbit de trobada, de treball i de recerca educativa al servei dels estudiants, dels mestres i de les persones i entitats interessades en l'ensenyament», s'ha desenvolupat, al llarg d'aquest curs 1981-82, un Seminari de Psico - Pedagogia que acabarà amb una sessió valorativa avui dimarts, dia 8 de juny, a dos quarts de set del vespre.

Les característiques principals del Seminari han estat: una gran diversitat temàtica - programada a partir dels interessos dels propis membres del Seminari - i una ampla i totalment generosa participació de ponents, aconseguida pel poder de convocatòria dels mateixos participants i, en definitiva, per la mateixa proposta d'aquest Seminari, obert i multi-disciplinar.

Al llarg de les 12 sessions de treball s'han encetat temes de reflexió com «La literatura a l'Escola» o «La formació permanent del mestre». S'han compartit i analitzat experiències com «Els horts escolars», presentada per l'Escola Bellesguard de Barcelona o «A la recerca d'un àmbit d'expressió», presentada pel col·legi Sant Albert de Vic. Hem pogut sentir i després comparar les impressions d'alguns mestres de la primera promoció de l'Escola de Vic, amb la de mestres que porten 20 o 30 anys en l'exercici de la professió.

S'ha plantejat la problemàtica de l'educació del lleure per part de monitors d'espai i la dels alumnes amb dificultats per part de mestres d'Escoles Especials i membres del Centre Multiprofessional de Vic. S'ha pogut copsar la problemàtica, però també les grans possibilitats de les Escoles Universitàries, avui, explicades per mestres que les regeixen. El tema de les pràctiques de Magisteri s'ha analitzat tant des del punt de vista dels mestres tutors, que accepten en les seves aules alumnes de pràctiques, com per part d'aquests mateixos. I encara hem pogut conèixer una bona eina de treball escolar com són els itineraris i hem

escoltat els pares de família parlant de les escoles dels seus fills.

La metodologia seguida tampoc no era uniforme, sinó que venia donada tant pel tema o problema com per les persones que hi participaven: no és el mateix fer conèixer una eina de treball escolar «inventada», diríem, per uns mestres, que oferir-se a ser preguntats pels estudiants - com en el cas de mestres amb llargs anys d'exercici - o mostrar un àmbit d'expressió plàstica a l'escola, com és el cas de la de Sant Albert, que ens va obrir les seves portes perquè ens féssim ben capaços «in situ» de l'aportació al Centenari de Picasso, entre d'altres coses.

A més d'alguns alumnes, sobretot de 3r curs de l'Escola de Professorat de Vic, han participat en aquest Seminari al voltant d'uns quaranta professionals de l'Ensenyament, la majoria de la comarca d'Osona. L'última sessió d'aquest Seminari, que com hem dit es farà avui a dos quarts de set del vespre, té per objecte avaluar aquesta experiència i proposar la seva continuïtat. Una continuïtat que es preveu en dues direccions fonamentals: 1ª, la constitució d'un Grup de Treball sobre «La formació permanent del mestre», per part d'un grup de mestres i de professors de la Normal que s'hi vulguin comprometre. 2ª, l'organització d'una segona etapa del Seminari amb aquells temes que, proposats aquest any, no hi han tingut cabuda; entre d'altres són: «Les escoles d'estiu a les Comarques», «Escola i Televisió», «El vídeo, nou instrument escolar», etcètera i, naturalment, tots els que puguin anar sorgint.

Tant una cosa com l'altra, resten obertes a tots els interessats a engrandir aquest àmbit de trobada de treball i de recerca educativa, començant aquest any dins el marc de la nostra Escola de Mestres de Vic.

Mercè TORRENTS i BERTRANA, coordinadora del Seminari.

A l'Escola Universitària de Mestres "Balmes" inventa l'anomenat "Taller de Psicopedagogia", un espai de debat plural i heterodox, al marge dels plans d'estudis, on hi intervenien no només persones del camp educatiu sinó també de tots els altres camps, especialment artístics i intel·lectuals on es plantejaven reflexions i propostes per a la millora de la formació personal i professional dels mestres.

Notes sobre una visió pedagògica

Finalment, no volíem concloure aquesta exposició sense donar unes breus notes sobre la visió pedagògica que tenim de Mercè Torrents:

La Mercè va ser un cas, malauradament excepcional, de persona vinculada als ambients universitaris i intel·lectuals, que va demostrar i desitjar enèrgicament alguna mena de reconeixement cultural a la pedagogia que alguns dels seus alumnes i exalumnes duïen a terme, de manera discreta i honesta, a moltes aules i escoles del país.

A l'escola, a la universitat, a la vida, la seva pedagogia era i és una pedagogia personalista, una pedagogia de l'amor en el sentit que li donava Xirau, i una pedagogia de l'esperança.

La pedagogia de Mercè apunta a la humilitat que cal per admetre que els nens són també mestres dels mestres. Per això, la seva acció docent, a la classe, a l'aula, al carrer, era una pedagogia de l'escolta i del contacte.

La seva pedagogia és, a l'hora, una invitació al fet de pensar l'educació en totes les seves dimensions i possibilitats.

Bibliografia

Torrents Bertrana Mercè. *Històries de la Mercè*. Barcelona: Lumen, 1981-1984

Torrents Bertrana Mercè. *Aprendre a ensenyar a aprendre palíndrom pedagògic*. Barcelona Eumo 1988

Torrents Bertrana, Mercè. *Els Drets del nen*. Barcelona Lumen 1989

Torrents Bertrana Mercè. Torrents Buxó, Carme. *Per una escola sobre mínims aplec de recursos educatius*. Vic EUMO 1991

Torrents Bertrana Mercè, “La Escuela como centro de recursos” a *Cuadernos de Pedagogía*, núm. 251 (oct. 1996) pàgs. 14-18

Torrents Bertrana Mercè. *Reflexió sobre la pràctica i pràctica de la reflexió. Pràctiques pedagògiques*. Universitaris de Vic Memòria 1987-1997. Vic : els Estudis, núm 9 (1995)

<http://www.uvic.es/central/campus/gabinet/ca/lliconsinaugurals/inaugural95.pdf>

Exposició realitzada per:

Isabel Carrillo

Eulàlia Collelldemont

Antoni Tort

Textos de:

Isabel Carrillo

Eulàlia Collelldemont

Antoni Tort

M.Carme Torrents

Mercè Torrents

Fons Mercè Torrents

Museu Universitari Virtual de Pedagogia

Enllaç MUVIP: www.uvic.cat/muvip

Biblioteca de la Universitat de Vic. Campus Miramarges: <http://campus.uvic.cat/Campus.php>

Enllaç catàleg Mercè Torrents: <http://www.uvic.cat/biblioteca/ca/general/fonsespecials/inici.html>

Març 2008